

TÁMOP-4.1.1.F-14/1/KONV-2015-0006

SZTE TTIK, KTCS, 1a) Duális és moduláris
képzésfejlesztés a mesterképzéshez

Enolátok alkilezési reakciói

Pálinkó István, egyetemi tanár

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

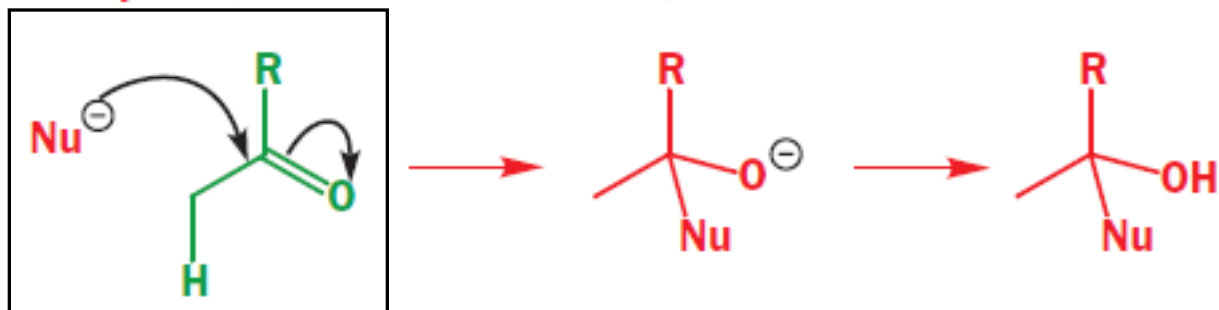
Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

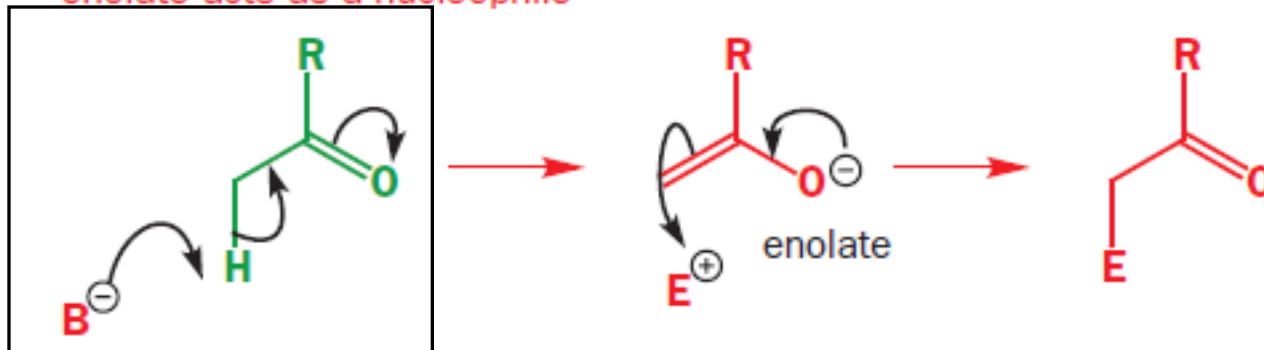
eddig ilyen reakciókat láttunk főként

carbonyl compound acts as an electrophile

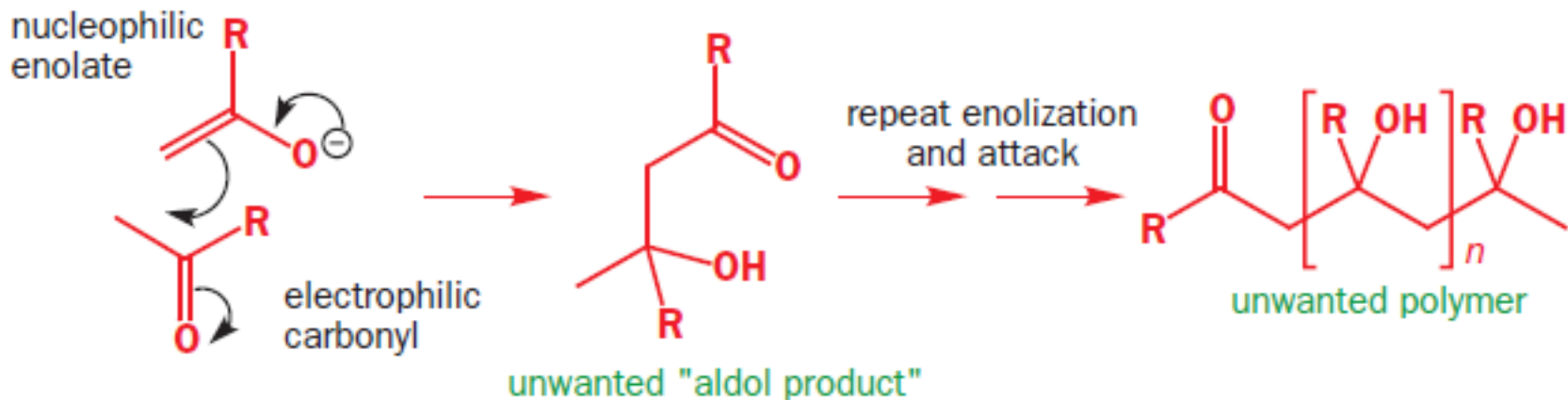
ha OH⁻-iont használtunk (használhattunk), akkor ilyen reakciót is láttunk

enolate acts as a nucleophile

még azért lehet baj – nem kívánt mellékreakció

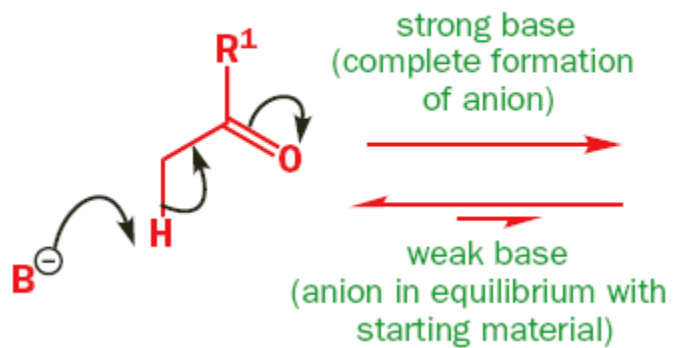
aim to avoid an unwanted dimerization: the aldol reaction

mit tehetünk?

- az oxovegyületet teljesen enoláttá alakítjuk (ez nem mindig könnyű), majd alkilezünk [két preparatív lépés]
- az oxovegyületet részben enoláttá alakítjuk, és a jelenlévő alkilezőszerrel azonnal tovább reagáltatjuk (követelmény: a bázis és az alkilezőszer ne reagáljon egymással) [egy preparatív lépés (one-pot reaction)]

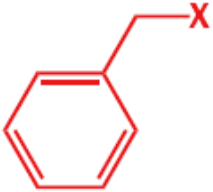

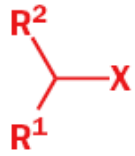

step 1: formation of enolate anion

step 2: alkylation (S_N2 reaction with alkyl halide)

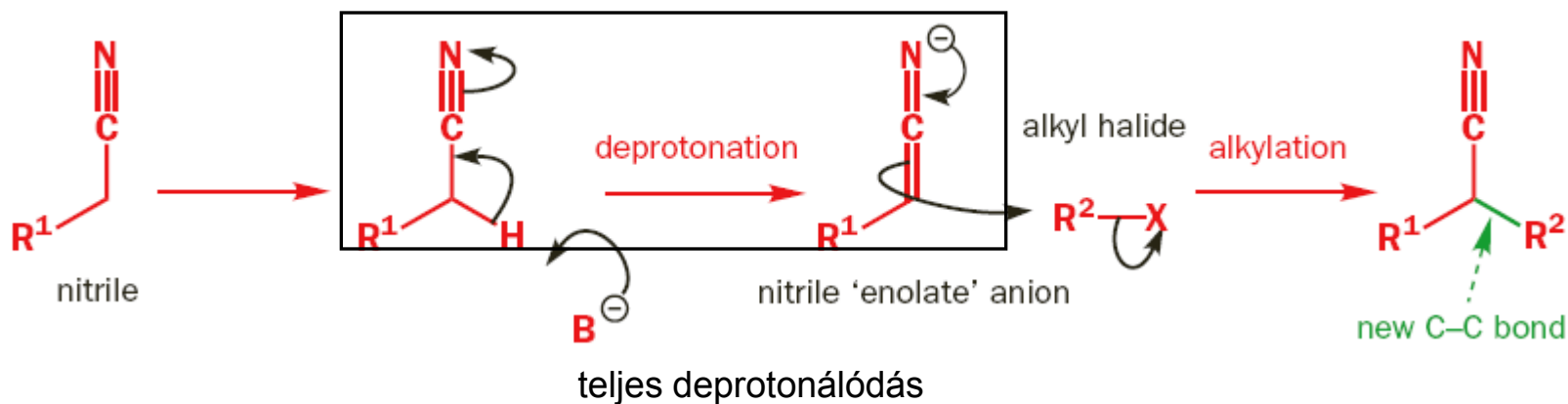

alkilezőszerek (ezekből származék az elektrofil támadó ágens)

methyl $\text{H}_3\text{C}-\text{X}$	allyl alkylate very well	benzyl	primary alkyls alkylate well	secondary alkyls alkylate slowly	tertiary alkyls do not alkylate

példareakciók

nitrilek alkilezése

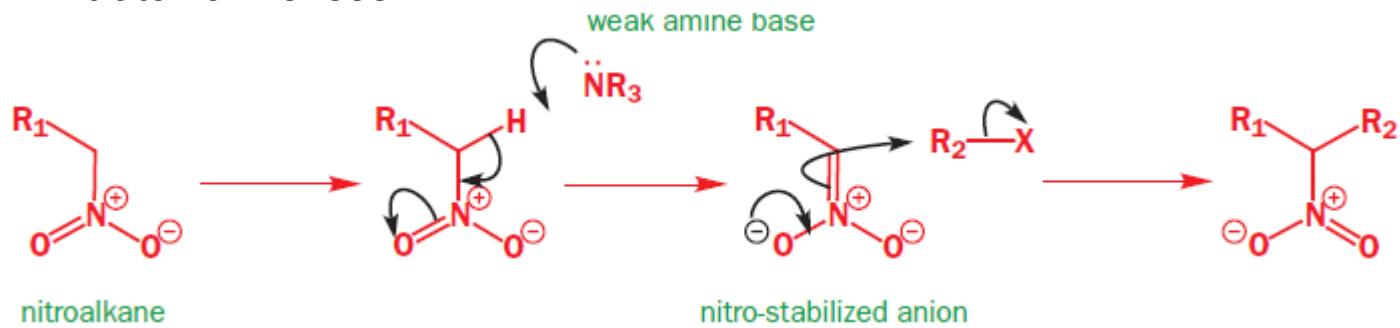

példa a nem teljes deprotonálódásra

a OH⁻-ion és az alkil-bromid külön fázisban van (így nem reagálnak egymással), és a kellő mennyiségű OH⁻-iont a fázistranszfer katalizátor viszi át a vizes fázisból a szerves fázisba

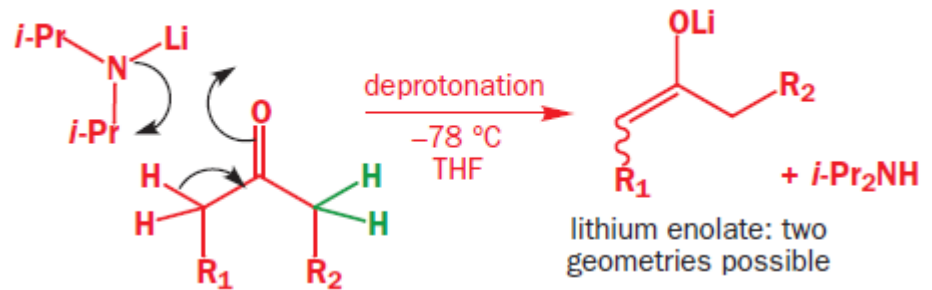
nitrátok alkilezése

lítium enolátok alkilezése (egy keton alkilezése)

lítium enolátok szintézise

deprotonation of a ketone

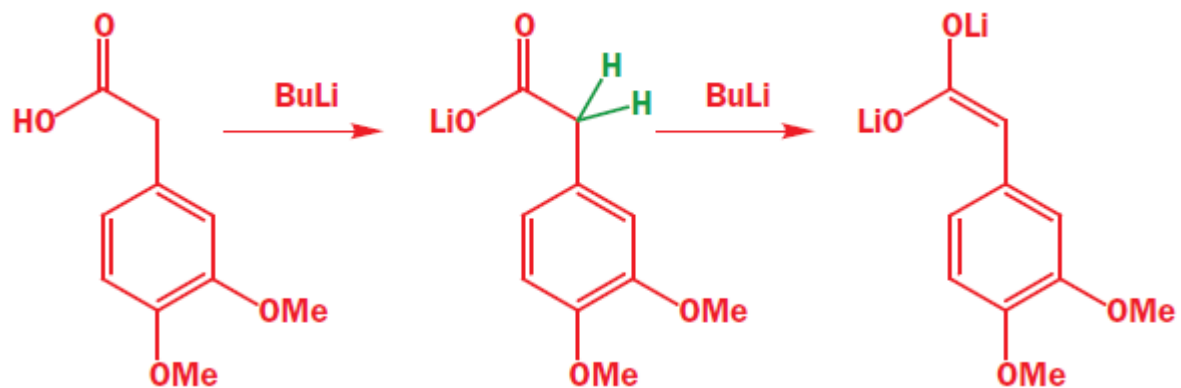
az alkilezés

alkylation of a ketone enolate

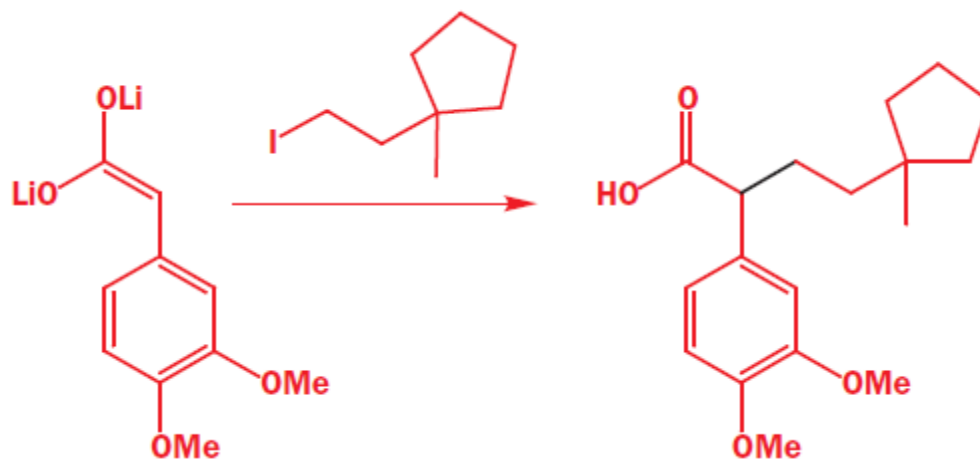

lítium enolátok alkilezése (egy karbonsav alkilezése)

lítium enolátok szintézise

az alkilezés

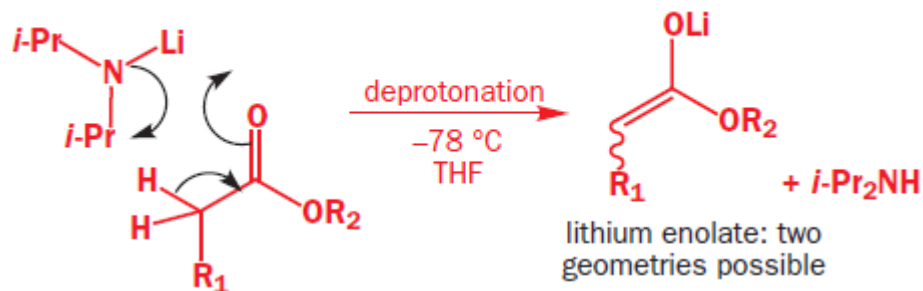

lítium enolátok alkilezése (egy észter alkilezése)

lítium enolátok szintézise

deprotonation of an ester

az alkilezés

alkylation of an ester enolate

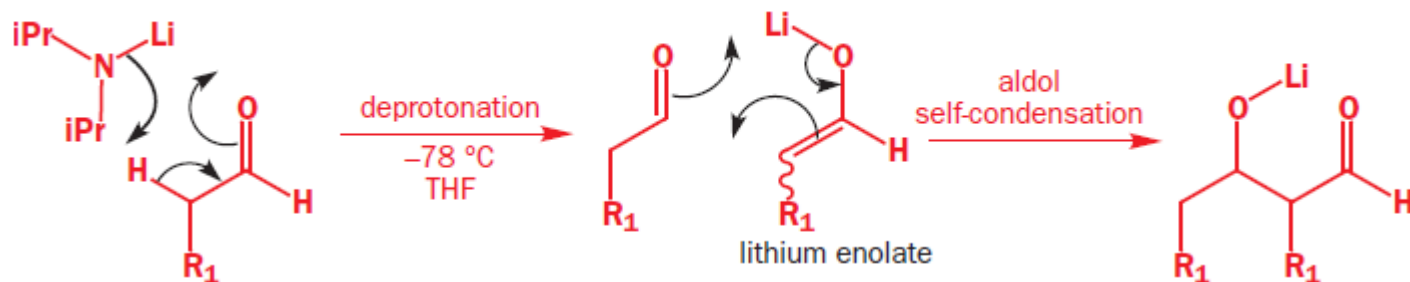

miért használunk lítium enolátot? azért, hogy minden molekulából enolát képződjék

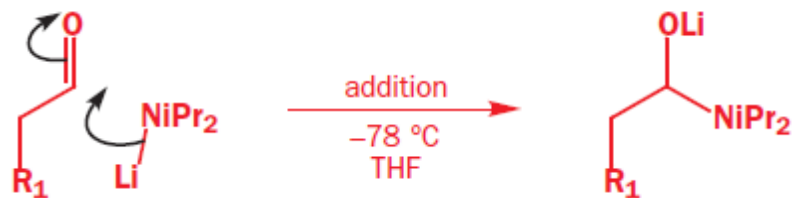
- Alkylation of ketones, esters, and carboxylic acids is best carried out using the lithium enolates.

lítium enolátok alkilezése (egy aldehid alkilezése)

reactions which compete with aldehyde enolate formation

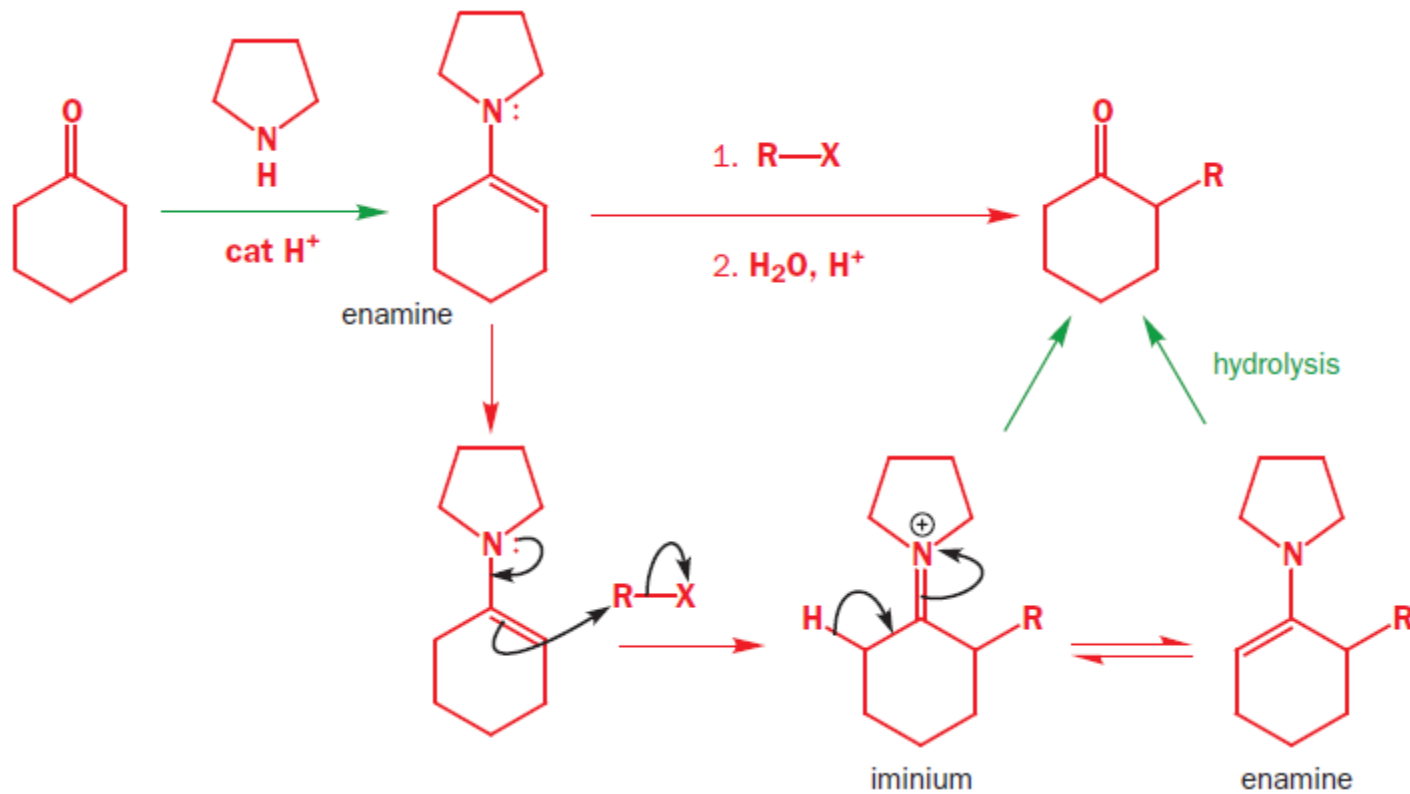
még -78°C -on is gyorsabb az aldol kondenzáció, mint a deprotonálódás

a direkt addíció is versenytárs

● Avoid using lithium enolates of aldehydes.

enol ekvivalensek alkilezése (egy énamin alkilezése)

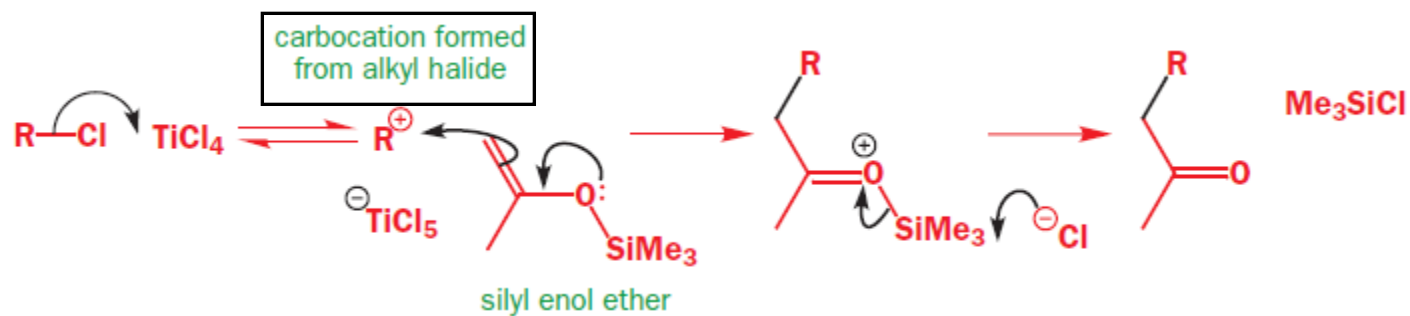
● Enamines can be used only with reactive alkylating agents.

- allylic halides
- benzyl halides
- α -halo carbonyl compounds

másként: az énaminok gyengén nukleofilek

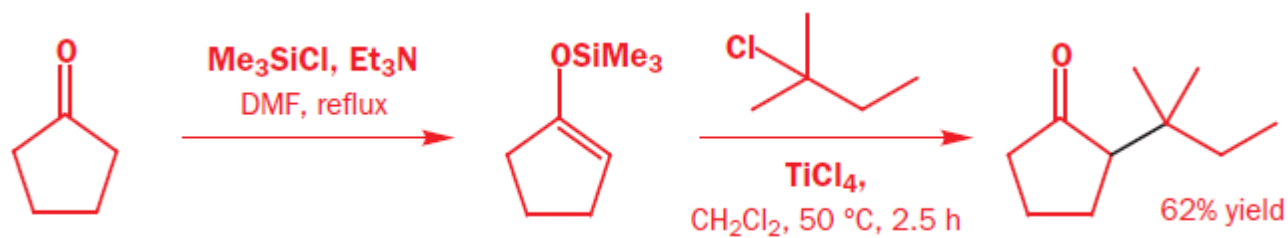
enol ekvivalensek alkilezése (egy szililenol-éter alkilezése)

az általános reakció

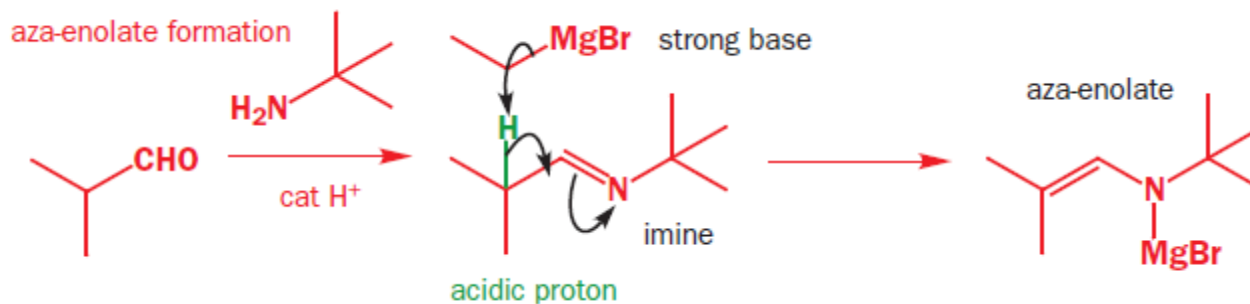
$\text{S}_{\text{N}}1$ elektrofilre van szükség

egy konkrét példa

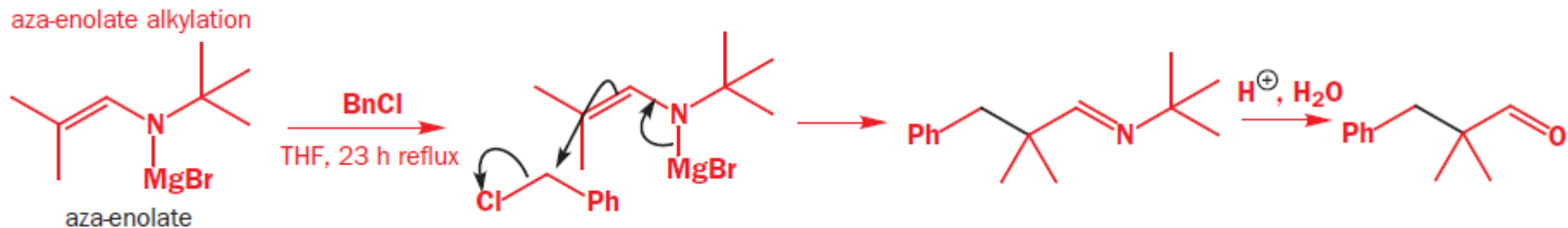

enol ekvivalensek alkilezése (aza-enolátok alkilezése)

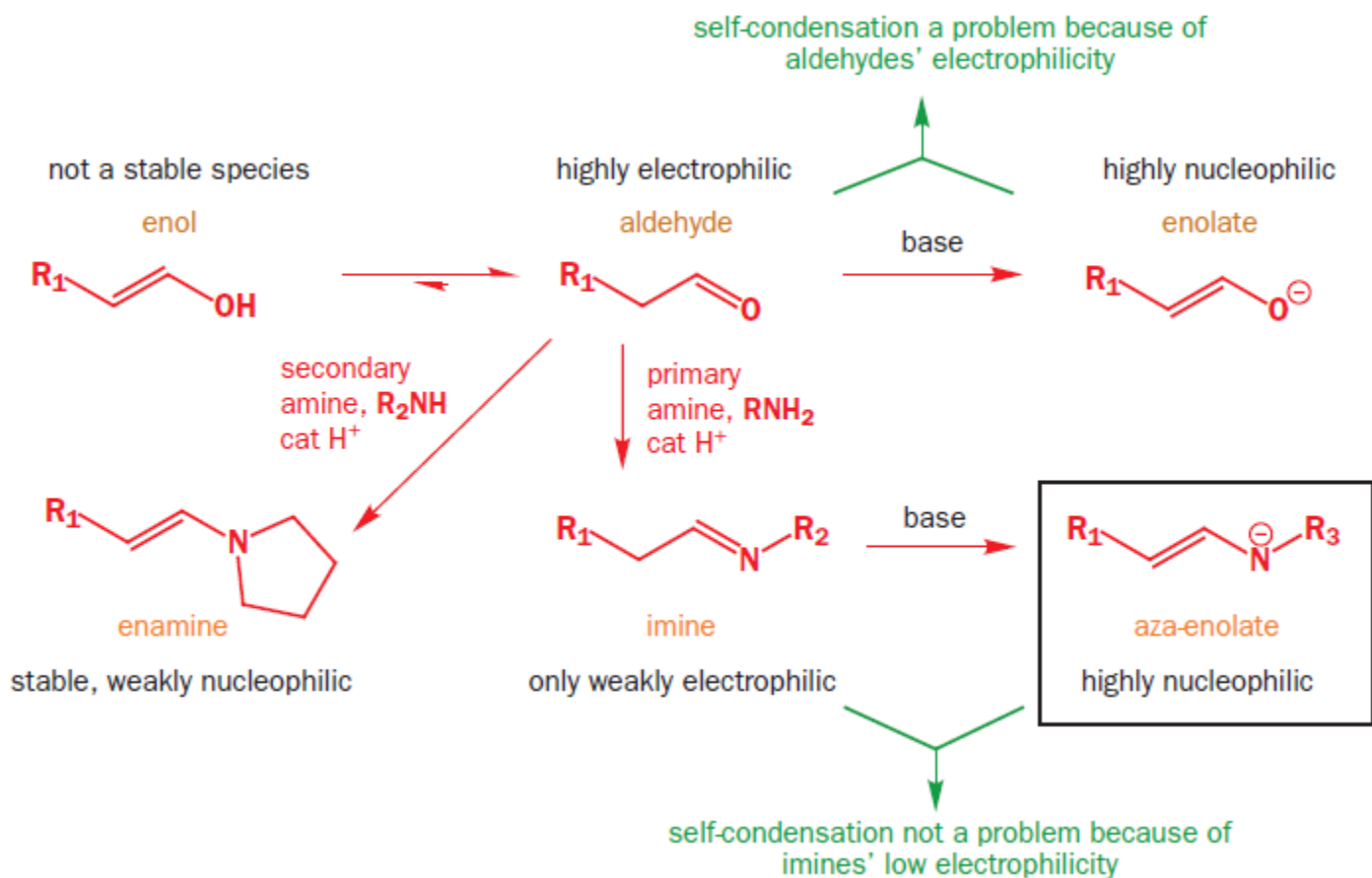
aza-enolátok szintézise

az alkilezés

S_N2 elektrofilre van szükség

Aza-enolates are the best general solution for alkylating aldehydes with most electrophiles. With very S_N2 -reactive alkylating agents, enamines can be used, and with very S_N1 -reactive alkylating agents, silyl enol ethers must be used

● Specific enol equivalents for aldehydes and ketones

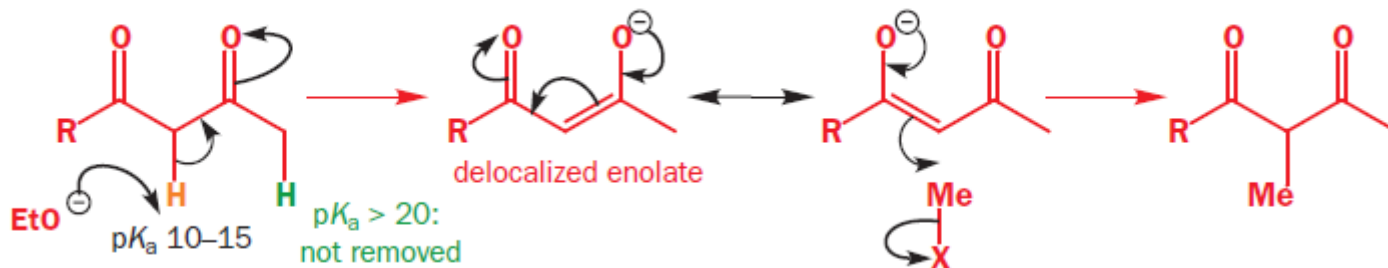
To summarize:

- Lithium enolates can be used with S_N2 -reactive electrophiles, but cannot be made from aldehydes
- Aza-enolates of aldehydes or ketones can be used with the same S_N2 -reactive electrophiles, but *can* be made from aldehydes
- Enamines of aldehydes or ketones can be used with allylic, benzylic, or α -halocarbonyl compounds
- Silyl enol ethers of aldehydes or ketones can be used with S_N1 -reactive (tertiary, allylic or benzylic) alkyl halides

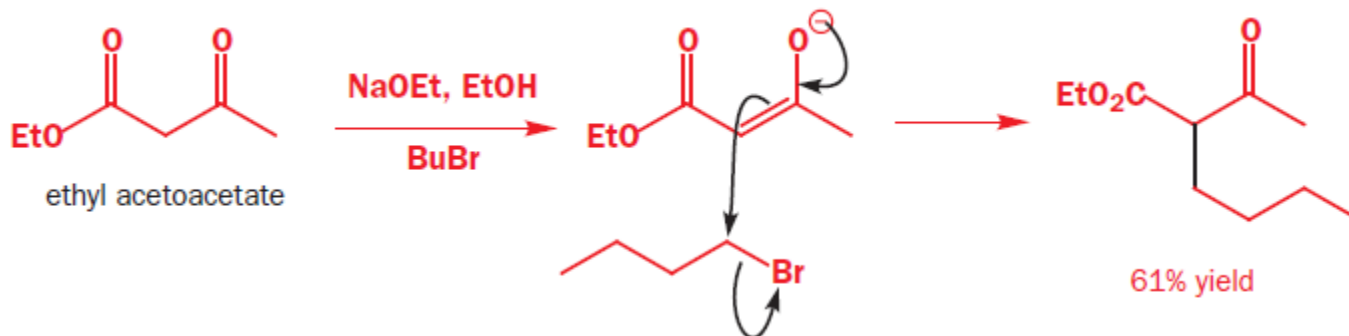
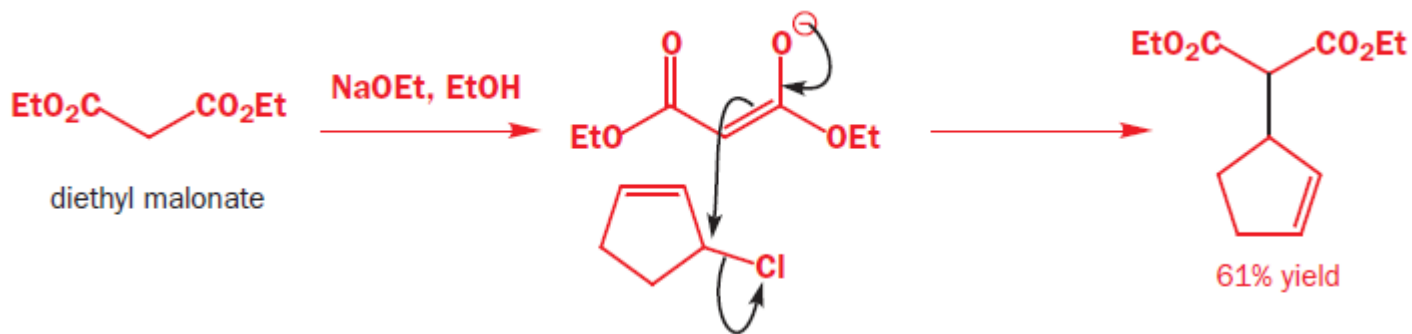
β -dikarbonil vegyületek alkilezése

az általános reakció

alkylation of a 1,3-dicarbonyl compound (or β -dicarbonyl compound)

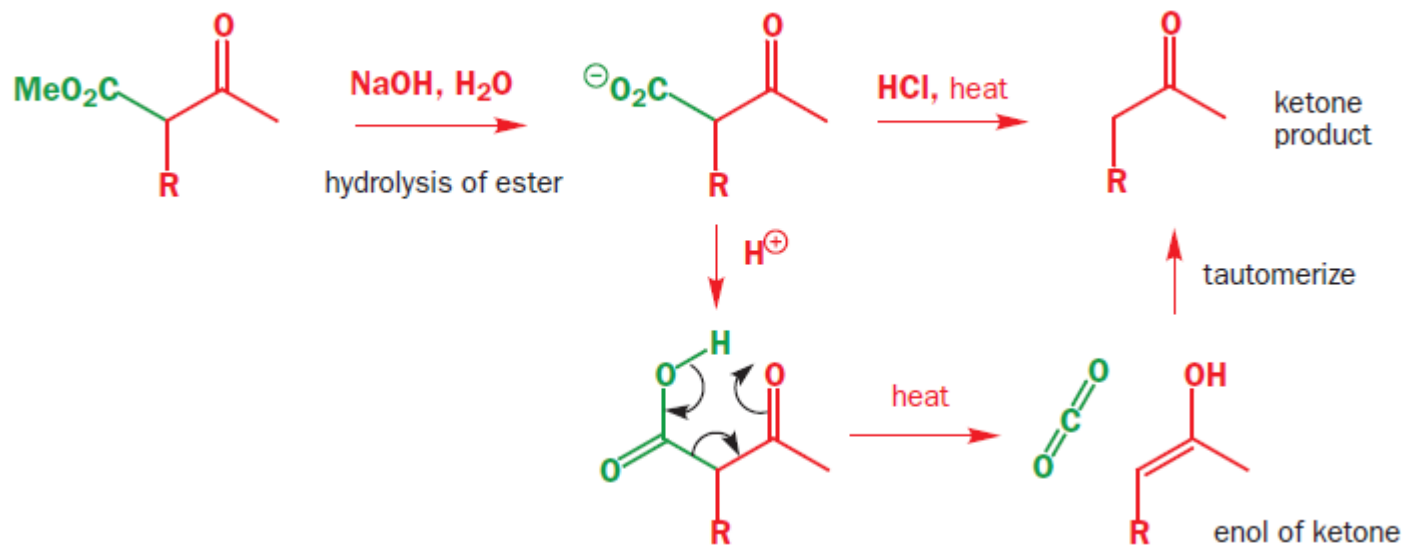

két konkrét példa

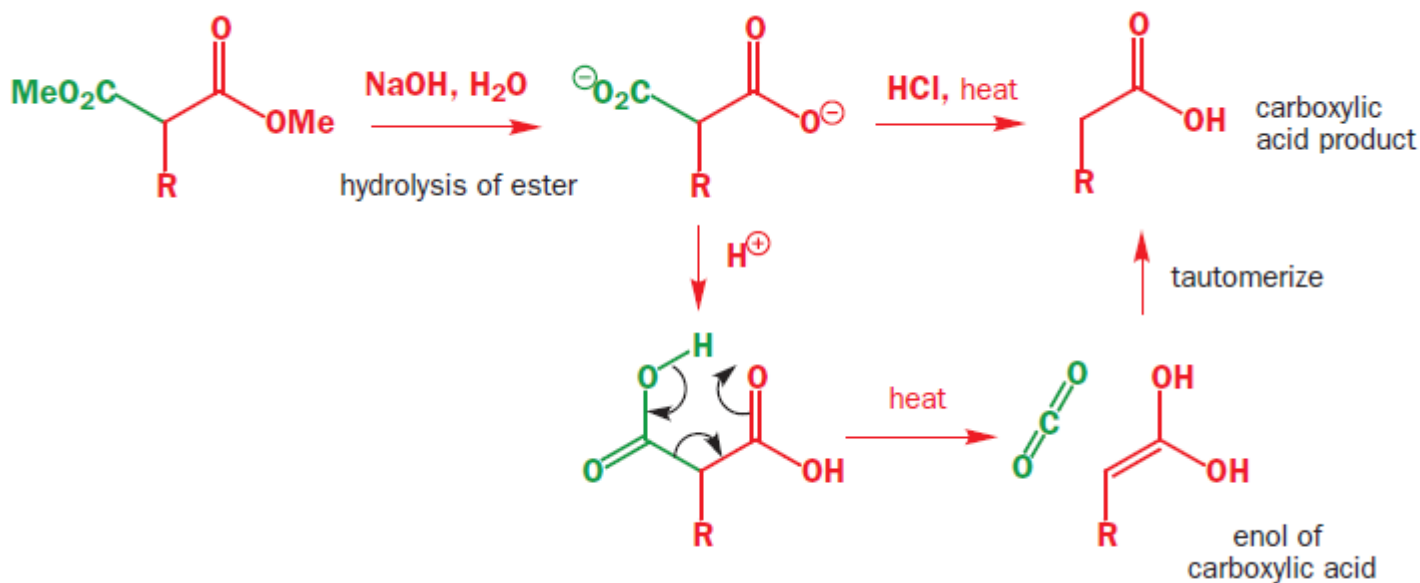

decarboxylation of acetoacetate derivatives to give ketones

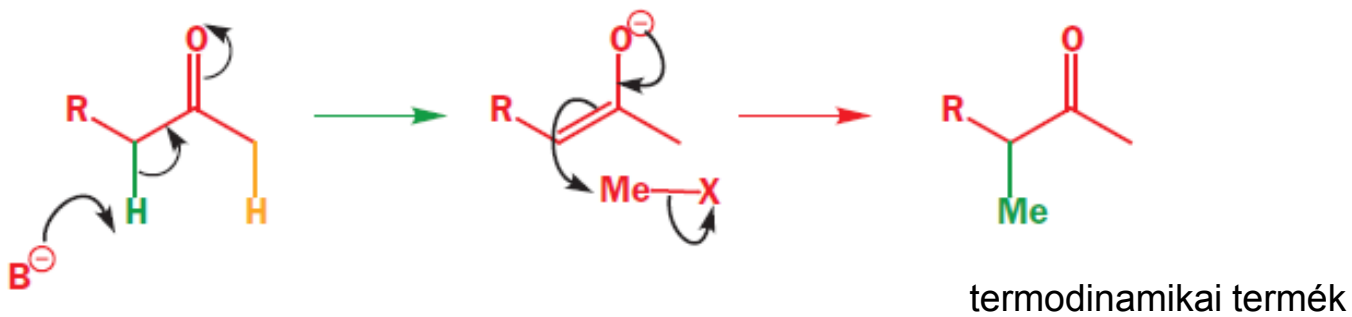

decarboxylation of malonate derivatives to give carboxylic acids

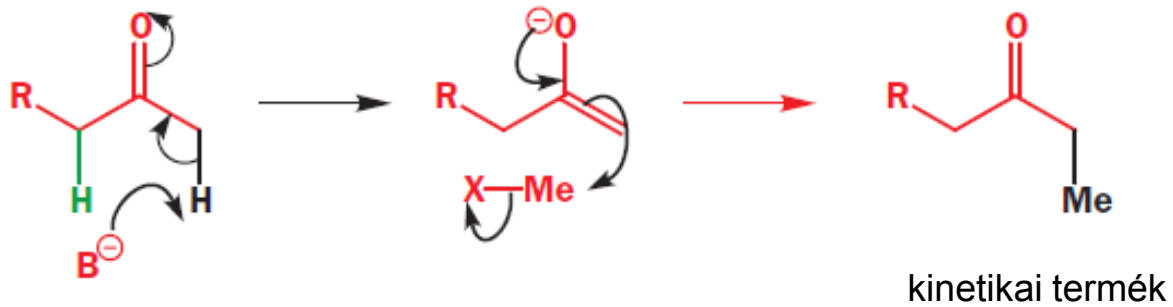

nem szimmetrikus ketonok alkilezésének régiószelektivitása

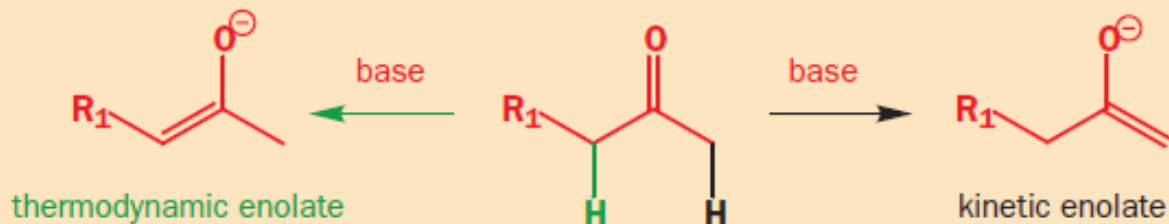
vagy így megy

vagy így

● Regioselective formation of enolates from ketones

Thermodynamic enolates are:

- more substituted
- more stable
- favoured by excess ketone, high temperature, long reaction time

Kinetic enolates are:

- less substituted
- less stable
- favoured by strong, hindered base, low temperature, short reaction time

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE